

Inventory of the private collection of

EHO Cronje

PV186

Contact us

Write to:

Archive for Contemporary Affairs University of the Free State P.O. Box 2320 Bloemfontein 9300 South Africa

Telephone:

+27(0)51 401 2418/2646/2225

Visit us

Archive for Contemporary Affairs Stef Coetzee Building Room 109 Academic Avenue South University of the Free State 205 Nelson Mandela Drive Park West Bloemfontein

Email:

arca@ufs.ac.za

INVENTARIS VAN DIE PRIVATE DOKUMENTEVERSAMELING VAN ELIZA H.O. CRONJE

INLEIDING

 TOEGANKLIKHEID Voorwaardelik.

2. CURRICULUM VITAE 1)

Eliza Hendrik Oostenwald Cronje is op 24 November 1883 op die plaas Van Collersfontein, Vredefort, gehore. Sy skoolopleiding het hy op die plaas geniet.

In 1900 word hy, toe 16 jaar oud, krygsgevange geneem en na St. Helena gestuur. Na die oorlog vestig hy hom op die plaas Hopefield in die distrik Bothaville. In 1914 veg hy onder komdt. Naudé van die Vredefort Kommando as lt.-kwartier= meester. Later is hy bevorder tot adjudant-kaptein en in 1924, na die aftrede van komdt. Naudé, tot majoor-komdt. In dieselfde jaar word hy bevorder tot lt.-kolonel, maar word die daaropvolgende jaar op die lys van reserwe offi= siere geplaas.

Op politieke gebied was kol. Cronje 'n vurige Nasionalis en een van die stigters van die NP-tak op Vredefort.

Genl. Conroy benoem hom as hoof-organiseerder vir die Nassionale Party in die Viljoenskroon Kiesafdeling.

Met samesmelting in 1933, was hy een van die weinige wat geweier het om te smelt, omdat hy gestaan het vir die Nasionale aspirasies en vir die voortbestaan van die Nasionale Party. Gevolglik het hy hom openlik aan die hant van die Nasionale Party geskaar, waarvoor hy ook hard gestry het as voorsitter van die tak Viljoenskroon, voorsitter van die Provinsiale Subafdeling en as onder-voorsitter van die Uniale afdelingsbestuur.

Vir etlike jare het hy op die Uniale Verkiesingsraad²) van Vredefort gedien - eers as onder-voorsitter en later as voorsitter. 2 Verder was hy ook lid van die Distriks Verkiesingsraad, lid van die HNP se Reëlingskomitee en lid van die Hoofbestuur van die Nasionale Party in die Vrystaat.

Benewens sy aktiewe rol in die politiek, het hy ook op verskeie rade en kommissies gedien. As kerkman was hy verskeie jare diaken en ouderling, asook lid van die Sinodale Kommissie van die Ned. Geref. Kerk van die Oranje-Vrystaat. In 1931 is hy deur die Minister van Finasies benoem in die Onderstandsraad en ook as adviserende lid van die genoemde raad. Kol. Cronje was ook voorsitter van

Lêers 2/4/1, 4/1/1 en Bylae A KN 186/1.

Ook kiesafdelingsbestuur genoem.

^{3. &#}x27;n Raad belas met geldelike steun aan behoeftiges.

die Viljoenskroon Boerevereniging, Distriks-Boere-unie en Ere-President van die Rooikruisvereniging.

In 1936 het hy hom beskikbaar gestel as lid van die Provinsiale Raad, maar was nie suksesvol nie. Hierna het hy hom nie weer beskikbaar gestel nie.

Hy is getroud met mej. McLuckie, 'n dame van Skotse afkoms. Uit die huwelik is drie seuns gebore. Kol. Cronje is op 3 November 1965 oorlede.

3. DIE DOKUMENTE EN HUL ORDENING

3.1 Die dokumente

Die dokumente van Kol. Cronje is op 28 Junie 1972 deur sy seun, mnr. H.J.O. Cronje, aan die Instituut vir Eietydse Geskiedenis geskenk.

3.2 Ordening

Die dokumente bestaan uit los dokumente wat volgens aard onder die verskillende hoofreekse gesorteer is.

Ongedateerde, los stukke, is aan die einde van elke groep, waar dit tuishoort, geplaas.

Koerantknipsels, koerante, pamflette, amptelike publikasies, foto's en kassette word in die bylaes beskryf.

4. OMVANG EN FISIESE TOESTAND

Die versameling beslaan 0,50m. rakruimte en is in 'n goeie toestand.

INHOUD

1. AGENDAS, NOTULES, MOSIES EN VOORSTELLE

- 1/1 Algemeen
- 1/2 Kommissie van Ondersoek insake Rebellie
- 1/3 Nasionale Party
  - 1/3/1 Nasionale Party van die Oranje-Vrystaat 1/3/2 Kiesafdeling Viljoenskroon
  - - 1/3/3 Uniale Verkiesingsraad Vredefort
    - 1/3/4 Provinsiale Verkiesingsraad Vredefort
- 1/4 Viljoenskroon Boere-unie
- 1/5 Raad van Beheer oor die Mielienywerheid

2. KORRESPONDENSIE EN TELEGRAMME

- 2/1 Algemeen
- 2/2 Kommandant Naudé Kommando

- 2/3 Viljoenskroon Boerevereniging
  2/4 Verkiesings: Vredefort
  2/5 Nasionale Party: Kiesafdeling Viljoenskroon
- 2/6 Hereniging
- 2/7 Ossewa-Brandwag

3. TOESPRAKE, VERKLARINGS EN BOODSKAPPE

3/1 Algemeen

4. ARTIKELS EN GESKRIFTE

- 4/1 Algemeen 4/2 E.H.O. Cronje

5. AANTEKENINGE EN DAGBOEKE

5/1 Algemeen

6. VERSLAE EN MEMORANDA

- 6/1 Algemeen
- 6/2 Nasionale Party van die Oranje-Vrystaat

7. PERSOONLIKE STUKKE

7/1 Algemeen

8. GRONDWETLIKE STURKE

- 8/1 Algemeen
- 8/2 Nasionale Party van die Oranje-Vrystaat
  - 8/2/1 Algemeen 8/2/2 Kiesafdeling Viljoenskroon

9. FINANSIËLE STUKKE

9/1 Algemeen

10. PROGRAMME

10/1 Algemeen

11. DIVERSE STUKKE

11/1 Algemeen

Bylae A : Koerantknipsels

Bylae B : Pamflette
Bylae C : Tydskrifte

Bylae D : Amptelike Publikasies

Bylae E : Foto's

Bylae F : Klankopnames

INVENTARIS

No.	Beskrywing		Tydperk	
	1.	AGENDAS, NOTULES, MOSIES EN VOORSTELLE		
1/1/1	1/1	Algemeen Mosies en Voorstelle ¹⁾	1933, Mrt. 11 2) 1962, Sept.13 2)	
1/2/1	1/2	Kommissie van Ondersoek insake Rebellie Notules en aantekeninge	1915, Aug. 14 - 1915, Aug. 23	
	1/3	Nasionale Party ³⁾		
	1/3/1	Nasionale Party van die Oranje-Vrystaat		
1/3/1/1		Agendas ⁴⁾ en aantekeninge	1934, Des.6 - 1952, Sept.ll	
1/3/1/2		Notules	1952, Sept.9	
1/3/2/1	1/3/2	Kiesafdeling Viljoenskroon Notules	1940, Jun.12 - 1952, Jan.23	
1/3/3/1	1/3/3	Uniale Verkiesingsraad Vredefort Notules	1943, Feb.20 - 1951, Aug.25	
1/3/4/1	1/3/4	Provinsiale Verkiesingsraad Vredefort Notules	1959, Mei 9	
1/4/1	1/4	Viljoenskroon Boereunie Notules ⁵⁾	1931, Feb.14 - 1938, Jan.13	
1/5/1	1/5	Raad van Beheer oor die Mielienywerheid Notules	1955, Okt.21	

Bevat verskeie stukke rakende verhouding tussen Herenigde Nasionale Party of Volksparty en die Cssewa-Brandwag.
 Bevat ook ongedateerde stukke.

and the second second second

^{3.} Vir die tydperk 1940-1951 die Herenigde Nasionale Party of Volksparty genoem.

Handel oor jaarkongresse.
 Bevat ook konstitusie.

No.	·	Beskrywing	Tydperk
	2.	KORRESPONDENSIE EN TELEGRAMME	
	2/1	Algemeen	
2/1/1		Korrespondensie ¹⁾	1913, Sept.16 ₂ 7 1964, Okt.23
	2/2	Kommandant Naudé Kommando	
2/2/1		Korrespondensie	1915, Jan.23 ₃ , 1949, Jul.7
2/2/2		do. (Brieweboek)	1920, Aug.4 - 1923, Jul.14.
2/2/3		do. (Brieweboek)	1924, Mrt.21 - 1924, Nov.21
	2/3	Viljoenskroon Boerevereniging	
2/3/1		Korrespondensie	1925, Okt.25 - 1930, Mei 7
	2/4	Verkiesings : Vredefort	
2/4/1		Korrespondensie	1935, Jun.10 -4) 1948, Sept.10
	2/5	Nasionale Party ⁵⁾ : Kiesafdeling Viljoe	nskroon
2/5/1		Korrespondensie	1936, Feb.3 - 1959, Mei 20
	2/6	Hereniging	
2/6/1	-	Korrespondensie	1939, Nov.7 -6) 1940, Jul.29 6)
	2/7	Ossewa-Brandwag	
2/7/1		Korrespondensie	1940, Nov.28 - 1943, Jan.25
		•	٠.
	3.	TOESPRAKE, VERKLARINGS EN BOODSKAPPE	
•	3/1	Algemeen	1077 .074
3/1/1		Toesprake ⁷⁾	1935 - 1954, Okt.19

Bevat o.a. (a) Brief van Emily Hobhouse insake die "Vrouwen-dag 16 Des.1913.(b) Bedankingsbrief van genl. Beyers aan genl. Smuts (15 September 1914).

^{2.} Korrespondensie van verskeie jare ontbreek. Bevat ook ongedateerde stukke.
3. Korrespondensie vir verskeie jare ontbreek.
4. Geen korrespondensie vir die jare 1938 en 1941-1947 nie.
5. Vir die tydpork 1940-1951 Herentiede Nacionale Barty of Velkannthe namen.

^{5.} Vir die tydperk 1940-1951 Herenigde Nasionale Farty of Volksparty genoem.
Bevat enkele ongedateerde stukke.

^{/.} Bevat enkele toesprake rakende die Ossewa-Brandwag.

No.	Beskrywing	Tydperk
3/1/2	Verklarings en boodskappe	1936, Feb.15 1)
4/1/1	4. ARTIKELS EN GESKRIFTE 1/1 Algemeen Artikels en geskrifte 2)	1933 - ₁]959, Jan.6
4/2/1	Ceskrifte ³⁾	1838 - 1959
5/1/1 Vol. 1 5/1/1 Vol. 2	5. AANTEKENINGE EN DAGBOEKE 6/1 Algemeen Aantekeninge do. 4)	s.d. s.d.
6/1/1	6. VERSLAE EN MEMORANDA 7/1 Algemeen Verslae	1928, Des.5 -
6/2/1 Vol. 1 6/2/1 Vol. 2	/2 Nasionale Party ⁵⁾ van die Oranje-Vrystaat Verslae ⁶⁾ do. ⁶⁾	1934, Des.6 ~ 7) 1954, Sept.23 7) 1955, Sept.13 ₈ 7 1958, Okt.29
6 6/3/1	/3 <u>Afdelingsbestuur : Vredefort</u> Verslag ⁹⁾	1944, Jan.8

Bevat enkele ongedateerde stukke.
 Bevat lewensskets van E.H.O. Cronje.

4. Bevat aantekeninge van H.J.O. Cronje.

^{3.} Getranskribeerde onderhoud met E.H.O. Cronje. (Sien Bylae G).

^{5.} Vir die tydperk 1940-1951 die Herenigde Nasionale Party of Volksparty genoem.

^{6.} Verslae van kongresse.

Verslae vir die jare 1936-1945 en 1948-1952 ontbreek.
 Verslag vir 1957 ontbreek.
 Bevat diverse aantekeninge insake verkiesings vir die tydperk 1937-1948.

No.		Beskrywing	Tydperk
	7.	PERSOONLIKE STUKKE	
	7/1	Algemeen	
7/1/1		Persoonlike stukke ¹⁾	1904, Jun 2) 1957, Sept.16
		÷	
	8.	GRONDWETLIKE STUKKE	
	8/1	Algemeen	
8/1/1		Grondwetlike stukke	1943, Aug.26
		3)	
	8/2	Nasionale Party ³⁾ van die Oranje-Vrystaat	
	8/2/1	Algemeen	2)
8/2/1/1		Grondwetlike Stukke	1931-1950, Mei ²⁾
		•	
			-
	9.	FINANSIËLE STUKKE	, *
	9/1	Algemeen	
9/1/1		Finansiële Stukke	1945 - 1951
•			•
	10	P.D. G.D. WIG	
	10.	<del></del>	
	10/1	Algemeen Programme 4)	1915, Aug.4
10/1/1		Programme 4)	1915, Aug.4 -5) 1964, Des.16
			•
		·	
	11.	DIVERSE STUKKE	
T.	11/1	Algemeen	1020 Mmt 6 -
11/1/1		Diverse Stukke	1920, Mrt.6 - 1960, Des. 3

Bevat geslagsregister van Cronje-familie
 Bevat ongedateerde stukke.
 Vir die tydperk 1940-1951 die Herenigde Nasionale Party of Volksparty genoem.

^{4.} Bevat onder andere die program van die "Vrouwen Demonstratie" in 1915. 5. Bevat 'n ongedateerde stuk.

No.

Beskrywing

Tydperk

BYLAEA

KOERANTKNIPSELS

KN 186/1

Algemeen

1914, Des.3 -1957, Sept.14 1)

^{1.} Bevat verskeie ongedateerde stukke.

BYLAEB

PAMFLETTE

- The African National Unity Committee: A Call to Africans!, Johannesburg, s.d.
- 2. Bruce Evens, D., Manifes aan die kiesers van die Vredefort Kiesafdeling, Potchefstroom, Die Westelike Stem, s.d.
- 3. Bruckner, W., <u>Die Kleurlinge in die Politiek</u>, Kaapstad, s.d. P13.44
- 4. Coetzee, H. de V., <u>Nasionale Party is die</u>
  <u>kampvegter en Tolk van die Volk</u>, <u>Johannesburg</u>,
  <u>Voortrekkerpers</u>, 1938.
- 5. Coetzee, S. & Van Schoor, M.C.E., Huldiging van ons heldinne, Johannesburg, F.A.K., 1949.
- 6. De Wet, C.M., <u>Aan die kiesers van Prankfort</u>, Bloemfontein, Nasionale Pers, s.d.
- 7. <u>Dubbele Politieke Spel van dr. Malan ontmasker</u>, <u>P20.104</u>
- Du Plessis, O., Afsonderlike verteenwoordiging van kiesers, Elsiesrivier, Inligtingsdiens van Pl3.18 die NP, s.d.
- 9. Du Toit, F.D., Amptelike verklaring oor gebeurde op Bloemfonteinse kongres, Bloemfontein, Her- P24.282 enigde Nasionale Party of Volksparty, 1940.
- Du Toit, F.D., <u>Die grondslag van die Ossewa-</u>
  brandwag, Bloemfontein, s.d.

  P24.137

aj e ungran

^{1.} Bevat aantekeninge van skenker en word in die versameling gehou.

No.	Beskrywing	Opmerkings
11.	"Eenheid, Vryheid en Reg!", Kaapstad, Herenigde Nasionale Party of Volksparty, s.d.	P24.285
12.	The Elections and their Significance: Nominate and Elect the Revolutionary Fighter, Johannesburg, Communist Party of S.A., s.d.	
13.	Elias, S.M., To all Voters of a Senator and Councillors in the Free State and Transvaal, Bloemfontein, s.d.	
14.	Die Groot Beslissing : Die Afrikanerdom en die Kleurvraagstuk, Johannesburg, Federale Raad van die Nasionale Party, 1938.	P4.16
15.	Genl. Hertzog se Bolmakiesie in verband met Volkslied, s.d.	P21.24
16.	Genl. Hertzog se Bolmakiesie : Naturelle be- hou stemreg, Kaapstad, Federale Raad van die NP, s.d.	P2.83
17.	Haywood, J.J., Dr. J.F.J. van Rensburg en die Stormjaers, Bloemfontein, s.d.	P24.350
18.	Haywood, J.J., Genl. Hertzog se Nuwejaars- boodskap aan@mnr. Werth, Bloemfontein, Hay- wood, J.J., 1933.	
19.	Haywood, J.J., Genl. Hertzog veroordeel grond-kopery vir Naturelle, Bloemfontein, s.d.	P2.138
20.	Haywood, J.J., Smelter-skeltaal en onwaar- heid, Bloemfontein, s.d.	P2.77
21.	Haywood, J.J., Twaalf verkopers maak byna £50,000 wins, Bloemfontein, s.d.	

^{1.} Bevat enkele aantekeninge van skenker en word in die versameling gehou.

No.	Beskrywing	Opmerkings
22.	Haywood, J.J., Waar verskil ons? Bloem-fontein, Haywood, J.J., s.d.	
23.	Die Herenigde Nasionale Party of Volksparty, Kaapstad, Herenigde Nasionale Party of Volks- party, s.d.	
24.	Instituut vir Christelik-Nasionale Onderwys, Christelik-Nasionale Onderwysbeleid, Johan- nesburg, Instituut vir CNO, 1948.	P19.43
25.	Kriel, J.D., Vredefort: Driekwart-eeufees 25-28 April 1957, Kroonstad, OVS Afrikaanse Pers, 1957.	
26.	Krisis, wat werklik op die spel is, Durban, Die Verdedigers van die Grondwet, s.d.	P21.22
27.	Loock, J.H., <u>Is dr. Malan 'n eerlike Republikein?</u> , Kaapstad, Verenigde Suid-Afrikaanse Nasionale Party, s.d.	P27.24
28.	Malan, D.F., <u>Is die ooreenkoms verbreek?</u> , Kaapstad, Erasmus, F.C., s.d.	P24.262
29.	Malan, M.P.A., Die Feite: Antwoorde op Krete en Stories van die Verenigde Party, Deel I en II, Bloemfontein, 1951.	P24.308
30.	Malan, M.P.A., Verkiesingsmanifes van die Nasionale Party, 1958, Johannesburg, Malan, M.P.A. 1958.	• ,
31.	Malan, M.P.A. & Van Rensburg, M.C., Verkiesings uitslae, 1910-1943, met volledige naamlys van Volksraadslede vanaf 1910, Bloemfontein, s.d.	- P22.6
32.	Malan, M.P.A., Vrugte van die Nasionale Be- wind, Bloemfontein, Nasionale Party Inligtings- kantoor, 1953.	P24.310

		·	
_	No.	Beskrywing	Opmerkings
	33.	McCrystal, <u>Vengeance is Mine</u> , I will Repay, Saith the Lord, Krugersdorp, 1913.	
	34.	Mirman, L., en andere, <u>Duitse Wandaden</u> , Kaap- stad, s.d.	
	35.	Die Nasionale Party en Joodse Immigrasie, Kaapstad, Nasionale Party, s.c.	
	36.	Nasionale Party se program van aksie, Kaapstad,	
	37.	Ons bou 'n nasie : Feesboodskap aan ons Kerken en Volk, Kaapstad, N.G. Kerkuitgewers van Suid-Afrika, 1952.	P12.3
	38.	Oosthuizen, O.A., 'n Verenigde Suid-Afrikaan- se nasie, Pretoria, Verenigde Party, s.d.	P4.170
	39.	Oosthuizen, O.A., <u>Die Vryheid en Waardigheid</u> van die individu, Pretoria, Verenigde Party, s.d.	F24.225
	40.	'n Oproep gerig aan die Volk van Suid-Afrika, s.d.	
	41.	Postma, H., Josef Moses ontken dat hy brief coit beantwoord het, Kaapstad, NP-Frankfort, s.d.	·
	42.	Protes teen regering se oorlogsbeleid, Kaap- stad, Nasionale Pers, s.d.	P16.18
	43.	Reorganisasie van Herenigde Nasionale Party, Bloemfontein, Herenigde Nasionale Party of Volksparty, s.d.	
	44.	Die Republiek: Laaste treë daarheen, Johannes- burg, Inligtingsdiens van NP van S.A., 1960.	P27.33
	45.	Die Republikeinse orde, Kaapstad, Erasmus, F.C., s.d.	P27.36

11.00

No.	Beskrywing	Opmerkings
46.	Scholtz, G.D., Die lewensaand van President Kruger, FAK, 1954.	,
47.	Steijn, J.J., <u>Wat Smelter-Pers wegsteek</u> , Bloemfontein, C.R. Swart, 1935.	P27.16
48.	Stockenstrom, E., <u>Is die kleurlinge die sonde van ons voorouers</u> ?, <u>Paarl, Patria Uitgewers, 1936.</u>	
49.	Strauss, H.J., <u>Vaderland verdedig dr. Malan</u> : Hy wil Christelike Nasie bou, Frankfort, H.J. Strauss, s.d.	
50.	Swart, C.R., Oorlog of onsydigheid, Bloem-fontein, s.d.	P16.19
51.	Van Niekerk Schonken, G., <u>Di Nationale Partij</u> , De Transvaler Drukkerij, 1915.	i
52.	Vardy, R., <u>Die Nedersettingsserwitute</u> , Pretoria, Caxton, 1946.	
53.	Van Rijn, A.J.R., <u>Die Gekleurde Lidmaatskap</u> , Bloemfontein, Du Toit, F.D., s.d.	P13.46
54.	Venter, F.A., Handves vir werkers, Johannes- burg, Afdeling Inligting van die Verenigde Party, 1952.	
55.	Die Vrug van Volkseenheid, Kaapstad, Verenigde Suid-Afrikaanse Nasionale Party, 1938.	P.24.212
56.	Die werk van die Parlementsitting in 1935, Pretoria, Verenigde Suid-Afrikaanse Nasionale Party, 1935.	P24.207

No.		Beskrywing	Tydperk	Opmerkings
-		BYLAE_C		
		TYDSKRIFTE	d.	1
1.	Die Kruithoring	No. 295	1953, Jan.22	T.17
2.	Skietgoed	1953/6- 1956/6	1953, Aug.20 1956, Mei 28	т.62
3.	De Spectator 1X		1915, Aug.	-
4.	Die Verkyker		1954, Nov 1955, Aug.	T.73

Aangesien slegs die kopie van die tydskrif beskikbaar is, word dit in die versameling gelaat.

No. Beskrywing Tydperk Opmerkings

BYLAED

AMPTELIKE PUBLIKASIES

Debatte van Verenigde Vergadering 1953, Okt.1 1953, Okt.2

Jaarverslae

2. UG 48-'37: Verslag van die Naturellesake-kommissie vir die jaar 1936

No. Beskrywing Dydperk

BYLAE E

FOTO'S

1. Drie ongeïdentifiseerde foto's s.d.

1 - 151-246-1

No.

Beskrywing

Opmerkings

BYLAEF

KLANKOPNAMES

1. Onderhoud met mnr. 18.H.O. Cronje gevoer gedurende Mei 1964.

K6-K14

1. Vir getranskribeerde onderhoud sien 5/1/1.

Mahaloo